

Redactiunea

se afla in
nr. 44.
nu se primescu
de la corresponsintii re-
„Federatiunii.“ *Scrisori*
nu se publica. Articlii tra-
si nepublicati se voru arde si nu-
la cerere espressa se returna.

FEDERATIUNEA

Diurnalu politicu, literariu, comercialu si economicu.

Appare Joi-a si Dominec'a.

Pretulu de Prenumeratiune :
Pre trei lune . . . . . 3 fl. v. a.
Pre siesse lune . . . . . 5 „ „
Pre annulu intregu . . . . . 10 „ „
Pentru Romanii :
Pre an. intregu 30 Fr. = 30 Lei n.
Pre 6 lune 16 „ = 16 „ „
Pre 3 — 8 „ = 8 „ „
Pentru Insertiuni :
10 cr. de linia, si 30 cr. tacs'a timbrala
pentru ficca-care publicatiune sepa-
ratu. In loculu deschisu 20 cr. de linia.
Unu esemplariu costa 10 cr.

visu importante! pentru mem-
„Associatiunii rom. Trans.“ cari
eu se assiste la adunarea gener. ce
tine la 10—11. Aug. in Deva.
e la Dl. Presied. allu „Associatiu-
Baronulu Lad. Bas. de Popu,
ed. de senatu la Curi'a reg. d'in
st'a, primiramu asta-di urmatori'a
ore. ce cu placere grabimua a face
scuta:

Stimate Domnule! Miieau voia a-ti
cunoscutu, ca favorulu castigatu
la e annulu pentru calletorii la
area gen. d'in Dev'a, ni s'a resol-
si in estu-annu atatu de la Dire-
ea gen. a callei ferrate ung. resari-
pre liniile Oradea-Clusiu-Teiusiu-
ovu si Sabliu Teiusiu, catu side la
a callei ferrate L. Transilv. pre li-
Teiusiu-Dev'a, Petrosieni-Dev'a si
u-Dev'a. Unu scadi-mentu de 50%
concessu, asiá catu cu biletulu res-
peratu la statiunea de plecare cu
nu intregu, se va poté face reintor-
a totu pre acea linia fara de a se
solvi ce-va.

Certificate pentru legitimarea mem-
ru Associatiunii se voru poté ca-
atatu la mine, catu si la Comite-
Assoc. d'in Sabliu, indata ce voru
a de tiparitu.

Ca distincta stima sum. etc.

B-Pest'a 22/7. Jul. 1874;

Br. Popp.

Buda-Pest'a, 10/22. Iuliu, 1874.

Lupt'a parlamentaria inceputa de
stati nat. oppos. inca la §. 4. allu
electorale, s'a continuatu cu mai
intensivitate la §. 5. la care, —
cunoscutulu votu separat allu
unii VIII. sustienutu prin D. De-
iu Bonciu. — D. Petru Nemesiu
unu emendamentu pentru a se
putá in in censulu elect. de 8 fl. 40
nu numai adausulu de 3% (dare
esbellu) ci si celle 9% ce se pla-
a pentru dessarcinarea pamentului.
Nemesiu au combatutu motivele mi-
tului de interne, dovedindu cu date
e aplica si applica reu legea d'in
B. D. Nemesiu au statu la inaltimea
unii salle de deputatu si cuven-
dsalle au facutu impressiune a su-
gubernamentaliloru, cari forte a ra-
rise vedu combatuti de membri d'in
it'a loru. — D. Vinc. Babesiu au sus-
utu cu taria emendamentulu Dlui
esiu, arretandu nedreptatea ce se face
ru d'in Transilvania chiaru si dupa
me, sustienendu-se si mai de parte
arat'a l'ge elect. pentru d'inqui. D'in-
tati mag. numai singuru bar. Ga-
lu Kemény se incercá a combate
date, precum dicea ellu, autentice
in faptu false pre deputatii romani,
andu insu-si unu emendamentu si
restrictiviu si prin urmare mai re-
gradu, decatu allu comisiunii cen-
le. — Alti doi deputati mag. d'in
nsilv. bar. Stefann Kemény si Juliu
rvath, in locu d'a combata cu arme
ste, se appucara de incriminatiuni si
ulte asup'r'a Romaniloru si cu vorbe
ce usque ad nauseam dovedira catu
bine se pricepu a bate campii.

Anume, cellu d'antáiu, o nullitate
parlamentare, si dupa catu lu cuno-
emu „neimputabilu“, se incaiera de
romani pentru ca acesti-a la 1863. au
tratu in senatulu imper. — era allu

doilea, unu chauvinistu strolimbatu care
escelle pururea numai si numai prin at-
taturile salle in contr'a nationaliloru,
avú impertinenti'a d'a afirmá ca ro-
manii striga numai pentru ca se li-se
astupe gur'a cu posturi grasse de cari
nu ar fi harnici adducan lu de esemplu
pre vicenotariulu rom. d'in comitatulu
sén (Cetatea-de baltu), care nu scie se
compuna processele verbale in limb'a
rom. si ca aceste prin urmare neci nu se
facu romanesce, era altu individu rom.
aptu, nu se gasesce in totu comitatulu,
pentru ca cei de ore care-va treaba, toti
pana la unulu sunt in alte functiuni.

Mai adausse ca romanii agitau la
1848 in contr'a magiariloru cu cu-
ventulu „domni“ si ca acestu titlu li
servece si asta-di de pretestu de agita-
tiune intre poporu. Si alte asemene
seccature imparlamentari. Va se dica
unulu singuru vorbi, de si reu dara
cellu puciuu la lucru, era ceilalti de-
dera drumu marsiaveloru passiuu si
urrei neimpacate ce nutrescu ei facia
cu Romanii. — In siedinti'a de Luni
(20 Jul.) continuandu-se discussiunea a
supra § lui 5. antáiuu oratoriu, care
vorbi fu D. Aless. Romanu, sustienendu
propunerea Dlui Nemesiu si combatendu
cu contr'a argumente si date assertele si
datele Dlui Gabr. Kemény, era lui St.
Kemény si mai alessu lui Jul. Horváth,
pentru essorbitatiunile loru li dede
lectiune meritata, — intre approbarile
si risetele camere, carea si asta data
l'au ascultatu cu attentione ce dá nu-
mai oratoriloru despre cari scie ca nu
graiescu in ventu. D. Col. Tisza, cu
tote ca insu-si esprese recunoscinti'a
sa pentru tonulu cellu demnu ce tieu
A. Romanu in discursulu seu, cu tote
ca recunoscú adevverulu datelor, pre-
cum si faptul ca prin acellu §. intru
adeveru se restringe dreptulu electoral
in Transilvania, — dar' pentru cuven-
tulu ca, nu numai allu Rloru ci si allu
magiariloru d'acolo inca se restringe si
pentru ca dsa nu este amicu allu largi-
rei dreptului, fara a combata, ci polemi-
sandu mai multu cu DDi Mocsáry si
Babesiu, dechiará ca primesce testulu
formulatu de commiss. centr. Camer'a
dede si asta data doveda ca „video meli-
ora, proboque, deteriora equor“ primí
si ea §-ulu, respingandu astfelu tote
emendamentele stangei extreme si ad-
mittendu d'intr'alle Rloru numai emen-
damentulu Dlui Bonciu, relativu la
dreptulu dupa fumuri, acestu-a inca cu
majoritate numai de 5 voturi.

Despre insemnetatea acestui § allu
legii elect. vomu vorbi intr'unulu d'in
nrii viit. pentru ca ou. cetitori se cu-
nosca importanti'a lui cea adevverata si
pentru ca apoi se se pota judeca in de-
plina cunoscintia de cauza, deca Ro-
manii trebue se essa d'in passivitate,
seau ba?

Atentatu asup'r'a lui Bismark.

In parlamentulu germanu d'in Berlinu vine
pre tapotu legea pentru statorirea armatei. Dlu
de Bismark cere cu intetire 401,000 armata
regulata in timpu de pace, dar' vedindu ca
afla opositiune, cade la patu si boleace in-
delungatu; bol'a inse are efectu, ca-ce du-
rint'a i-se implenesce, Bismark triumfeza,
si resulta indata mai liberu. Vine prima-
ver'a; principele si-esprima dorinti'a de a
merge la scalde; dar' lucrulu se temanda
cate-va septemane si in fine totu lu-vedemu
la scaldele de la Kissingen, unde regele Ba-

variei Ludovicu i-pune la dispositiune totu
ce numai dorece anim'a unui principe.

Scald'a priesce de minune marelui di-
plomatu; buletinele anuntia ca reinsanoto-
siarea face progressu minunatu. Bismark de-
vine totu mai sanetosu, ambla la pream-
blare si prospicicza minunatu. Dar' eta ne-
norocirea! Conducatoriulu politicu allu Ger-
maniei... Europoi, in 13. l. c. esse in
echipagiu la preablare si la reintorcere,
candu se aflá inaintea scaldeloru pre la 1 1/2
d. am. e salutatu cu entusiasmu de ospeti;
vrendu inse se multimesca, si-redica man'a
dorepta, si deodata se simtiesce vulneratu.
Eduard Cullmann mesariu, d'in Neustadt de
langa Magdeburg, descarea asupra-i unu re-
volveru. Dar' man'a ucigasiului a tremu-
ratu, vadiendu-se facia in facia cu barbatulu
gigantu, ca-ce glontiuu fatalu vulnerá numai
puciuu bratiulu manei derepte, cu carea vo-
liá principele se multimesca publiculu sim-
paticu. Ucidistoriuu o ia la fuga si devine
orbisiu in facia dlui Lederer, unu cantare-
tiu de la opera. Acest'a pune man'a pre
densulu, dar' ucigasiulu i-apuca degetulu
cellu mare cu dentii si i-lu mai rumpe; so-
sindu inse ajutoriu, Cullmann fora manare
e aruncatu in prinsore. Publiculu saluta cu
entusiasmu pre cancellariulu, carele acumu
a dou'a ore scapá fericitu de man'a ucidie-
toriului; ser'a i-face conductu grandeosu si
ppele multimesca astufelin: „Ve multim-
mescu pentru participare. Multiumiti cu mi-
ne lui ddieu, carele me feri de lovitura. Ju-
riulu va judeca faptul, eu nu voliu pro-
merge. Atat'a inse potiu dicea, ca lovitur'a
fu inderoptata asup'r'a causei, care'a mi-am
consantitu viet'a, si chiaru se moriu pentru
causa ast'a, asiú avé numai sortea acol-
loru mfi, cari se sacrificaru inainte de ast'a
cu 3 anni pre campulu bataliei. Oper'a in-
trepresa de poterile miele debile se va
fini, pre langa tote machinatiunile sinistre,
ceea ce o garanteza poporulu germanu cellu
potericu; de aceea strigati cu mene: se tra-
iesca imperiulu germanu cu principii sei
uniti!“

On. lectori si-aducu amente de lupt'a
cea grandeosa, ce o-a dechiaratu Germani'a
bisericeei catolice. Casulu fatalu amintitu
mai susu indata inspirá ospetiloru d'in Kis-
singen ide'a, ca — pote — atentatulu
provine d'in partea catoliciloru; cauta si-n
derepta si-n stanga si d'in nenorocire dia-
rescu pre unu preotu catolicu Hauthaler d'in
Tirol trecundu pre d'in aintea echipagiului
lui Bismark, chiaru candu Cullmann des-
carea revolverulu. Preotulu catolicu si-face
mai departe calea catra Schweinfurt, unde
inse, esudu d'in vagonu, numai decatu e
arestatu, sub pretestulu telegraficu dela Kis-
singen, ca si densulu ar' fi complice la
atentatu. Scirea despre fapt'a marsiava se
latiesce cu rapidiu a fulgerului in tota lu-
mea. Bismark primesce telegramme de condo-
linta nenumerate, si totu odata beneventari,
ca fu fericite se scape intregu si sanetosu.
Tota lumea condamna fapt'a criminala. Prin-
cipele intra la ucidistoriu in prinsore si-lu
intreba, ce cauza l'a indemnatu la aten-
tatu? Cullmann respunde, ca legile confes-
sionali impuse deja bisericeei catolice. Se
dicea apoi ca ucidistoriuu ar' fi elevu allu unei
societati catolice, si ca preotulu arestatu
Hauthaler a vorbitu cu densulu in diu'a pre-
mergutoria; dar' constatatu inca nu e ne-
micu. Diaristic'a germana inse se scola cu
voce nalta asup'r'a bisericeei catolice si o
face respunditoria de faptul ucigasiului,
dar' credemu ca lucrulu se incorda prea
tare, ca-ci beserie'a nu pote fi complice pen-
tru faptele unui membru allu seu, de alt-
mintrea cercetarile de pana acum n'au po-
tutu descoperi neci macaru complicitatea vre

unui preutu. Forte tare bate inse la ochi to-
nulu, in care vorbesce diaristic'a germana
— atatu de laudata — despre acestu aten-
tatu. Mai tote diariele afirma, ca impe-
riulu germanu pierde de totu multu, ma!
se prapadesce, ne mai fiendu principele de
Bismark. Ast'a e unu testimoniu destulu de
mare de paupertate, ca si candu nu ar' mai
fi alti barbati capabili de a conduce sortea
Germaniei. Noue inse ni-se pare, ca diu-
aristic'a germano-jidana, carea tota e in ma-
nile lui Bismark, vre se dica altu-cev'a, si
anume: in vastulu imperiu june germanu
ar' incotá supromatisarea, ne mai fiendu
Bismark, si cultur'a si-ar intinde radiete
salle binefacatorie in una forma asupra po-
poratiunei intregu d'in imperiulu germanu.
Asta o potemu crede, ca-ce este si ratiunalu.

Camer'a deputatiloru Ungariei.

Siedinti'a de la 6. Juliu 1874.

Presied. Béla Percezel. Notari: Mihályi,
Huszár, Wächter. Din partea guvernului:
Bittó, Ghyezy, Szapáry, Pauler si Szendo.

Dupa cetirea si autenticarea protocolu-
lui siedintiei trecute, presidele anuncia ca
deput. Wahrmann, d'in punctu de vedere sani-
tariu cere concediu de 6 septemane. I-se dá.

Petitiuni: K. Torm'a presenta pe-
titulu invetiatoriloru de preparandia d'in
Zelau pentru paritatea cu invetiatorii de
la scolele gimnasiali. Jul. Schwarz pre-
senta petit. consistoriului metrop. gr. or.
d'in Ardealu, pentru a respectá autonomi'a
confessionala la organizarea scoleloru dupa
nou'a lege ministr. proiectata. — S. Horváth
petitiunea judaniloru ortodossi d'in commu-
nitatea Simou, in privati'a fondului scolariu.

K. Bobory interpelladia pre mini-
strulu de interne: vre dinsulu ca spre regu-
larea relatiuniloru intre stapani si servitori,
se presinte unu proiectu de lege?

Irányi interpelladia pre ministrulu de
interne: are d'insulu cunoscintia despre ti-
ranole si brutalitatiile unui pretore d'in
comitatulu Vas, facia de captivi, dupa cum
s'a vorbitu prin diarie, facutu-au seau vre
se face passii necessari in causa acest'a?
Min. Szapáry respunde, ca a ordonatu in-
vestigatiune in contr'a respectivului. La or-
dinea dllei este discussiunea asup'r'a legii
electorali.

Gull nu primesce proiectulu, pentru
ca despoia de dreptulu electoral pre multi
alegatori, cari dreptulu acest'a lu exercitadia
de la an. 1848—49, pre candu intr'unele
locuri fora nici una cauza numerulu alega-
toriloru se multiesce si totu asia intr'atele
se impucinedia, dar nu primesce proiectulu
neci pentru modalitatiile allegerei, in fine nu
lu primesce d'in causa §§-loru prin cari se
restringe usulu limbei nationali prio impu-
nerea limbei ung.

Ca se attinge despre absolutismu afirma,
ca ori cine ce va dice contra, e nedisputatu,
cumca sub ellu s'au potutu observá unu
processu generalu (Somotu si contradf-
ceri); oratorulu prefera in totu casulu ca
poterea absoluta se fi in man'a unui sin-
guru individu, decatu intr'a unei partite.

A. Csánády: Corruptiunile si abusu-
rile intemperate la allegerie trecute, au po-
tutu convinge pre cetatienii tierrei, ca ar-
ticulu V. d'in 1848. e de a se schimbá, si
conformu spiritului tempului se se elaboreze
unu altu proiectu nou, pentru care camer'a
au si indrumatu pre guvernulu.

Referitoriulu la vorbirea lui Tisza, ob-
serva, ca in contr'a principiiulu federalisticu
allu Politu, si ellu protestadia, de si recu-
nosce ca mai multe passagie alle cuventarii
insu-si le a applaudatu. Inse pana acolo nu se

demitte, ca s' se appere pre sine si pre partizanii s'ei, in contr'a accuseloru, ca ei pacteaza cu nationalitatia. Dar' dechiara, ca precum tote agitatiunile in contr'a statului — asiá, pre toti acei-a, cari pre bas'a afuristului pactu dualisticu sunt inclinati a primu guvernulu, i-va combata si cu ei nu se va inaoi. Primesce propunerea lui Irányi. Presied. reprobata cuvintele oratorului prin cari acestu-a disse ca cu bucuria ar saluta minutulu, candu Austria s'ar contopi cu Germani'a. Presiedintele apoi suspinde siedintia pre cate-va minute.

Kosztics sustiene propunerea lui Mocszary si reflectandu la vorbirea referintelului si a ministrului de interne, trece la partea nationale a proiectului de lege. Dupa parerea lui proiectulu acestu-a estinde dreptulu limbii magiare, pre socotela limbii celloru alte nationalitati.

C. Kerkápoly, dechiarandu ca primesce proiectulu, combata pre acci-a d'in opozitiune, cari au argumentatu cu ammenintiarile de reactiune. Pre d'insulu acesteia nu-lu sparia, d'in contra spune verde, ca reactiunea nu se pote neconditiunatu condemna, pentru ca caracteristica reactiunii depinde totu deun'a de la actiune. La vorbirea lui Csanády observa, cumca fiesce care membru allu camerei este in contr'a expresiunilor prin cari dea tientesce a vatema integritatea monarchiei.

V. Babesiu, Intre dreptulu modernu si a evului de mediulocu vede o lupta continua, pentru ca o parte respectabile a cetatanilor nostri cere votulu universalu, dar precum se vede privilegiatii de pan-acum voru si mai departe a fi privilegiatii, de si facia de torrientele, care fara idoiela tientesce, ca natiunile mai mari s'ei, inghitia pre celle mai mici, — este forte periculosa nesuntia d'a se organiza vre una natiune astfel, ca numai unu prea micu numeru de cetatiani s'ei siba parte de drepturi. Oratorele mai adauga, ca este necontestabile, cumca Austria nu pote garantati essistintia Ungariei, ca-ce se prevede de pre acum, ca provincie nemtiesci alle Austriei se voru incorporati preste pucinu cu Germani'a, imperiulu germanu. (Presiedintele protesta contr'a acestei assertiuni.)

Dupa acesteia trece pre terrenulu nationalu. Deputatii nat. oppos. — dice, — nu dorescu (De ce nu? Recus.) infiintarea unei Elvetie unguresci. Meritulu descoperirii acestei idee, adeca paternitatea ei, este a dlui Col. Tisza, precum paternitatea Daco-Romaniei este a lui Kossuth (Ba este ce-va-si mai vechia. Recens.) Nu ceremu dar noi nici Elvetia ung. nici Daco-Romania, ci daca vomu ave aceste doua conditiuni: inlesnirea si asigurarea possibilitatii de cultivare pentru osebitele nationalitati si egale drepturi politice, atunci nu se voru mai intempla amme-

nintiaru, era de unde nu, apoi in desiertu vomu lingusi unii pre altii, ca-ci adeverata iubire fraterna nu va fi in veci intre noi.

Mai de parte dice oratorele: Nu affirmu, dar appa-intia este pentru intentiunea camerei de a magiarisa. Pana acum nationalitatiloru nu li-e data nici possibilitatea cultivarei, nici drepturile politice, au dara destulla cauza d'a fi nemultiamite si numai de voru inceta acesteia, voru inceta si agitatiunile, ba insi-si agitatorii voru occupa locu pre scaunele dreptei. Me miru inse, adauga oratorele, ca precandu atacurile deputatiloru nat. se assemena cu picaturele de tintiari, D. Col. Tisza totu-si crediu ca trebuie s' se descarce asupra-le tunuri d'a le lui Crupu, adeca preste totu atatu intempinarile dlui C. Tisza, catu si a celloru alti deputati mag. dovedesce ca dloru portafrica de nationalitati.

Col. Tisza protesta in contr'a falsificarii cuvinteloru s'alle; d'insulu n'a facutu alta, decatu au respinsu ammenintiarile dlui Politu, totodata respinge si assertiunea dlui Babesiu, ca si candu ellu (Tisza) ar fi redicatu manusi'a arruncata reactiunii de D. Politu, ci au redicatu manusi'a ce d. Politu au arruncatu-o camerei, ammenintiaru insusi cu reactiunea.

Minist. de int. Szapáry: dreptulu de imunitate nu pote scuti pre DD. Csanády si Babesiu de reprobarea camerei pentru repetitele loru vetemari alle constitutiunii.

Csanády si Babesiu esplicati cuvintele loru reu intiellesce.

Sied. se redica la 3 ore.

Discursul

deputatului nationale Georgiu Popu, rostitu in Camera Ungariei, la 12 Iulie.

Onorata Camera! Anticipandu declaratiunea, ca appartienu numerului acelloru'a, cari pretindu sufragiulu universalu; acum'a, dupa ce on. majoritate a avutu gentileti'a de a resping. emendamentulu nostru ascernutu in acest'a privintia, atatu mie, catu si collegiloru mei de principiu, nu ni remane alt'a de facutu, decatu se urmamu esemplulu acellui nenorocitu, care vedindu-si cas'a ardiendu, cauta s' se scape macaru unele lucruri de furi'a elementului. Asiá si noi trebuie s' ne-multiamimu a scapa din bunarile periclitate alle libertatei, egalitatei si fraternitatei — macaru atata, catu ni-e posibilu, respective catu ni-permitu afectiunile liberale alle on. majoritati.

Marturisescu, on. Adunare, ca redicandu-mi vocea, nu sunt cu totulu parasitu de sperantia, de si mi-este pre bine cunoscuta positiunea ocupata de partid'a deakista facia cu caus'a ce plededu. Acest'a sperantia o nutrescu, fiindu ca desbaterile publice

alle Camerei au de scopu capacitatea reciproca: din care cauza mi magulescu cu presupunerea, ca facia de adeveru va deveni — pote — capacitabila si on. majoritate.

Nutrescu d'icu acest'a sperantia, fiindu ca o parte a majoritatei ce a votatu luarea in consideratiune a proiectului de lege pusu in basbateru, se numesce pre sine partida liberala deakiana, er' ce'alalta parte, — de ultra-liberala ce e — i-face chiar opozitiune celei d'antaju; ergo asemenea majoritate trebuie fara ndoiela s' se fia — liberala.

On. Camera! Ambele aceste partide si-au de basa — legile de la 1848, va s' se dica: „magna charta“ a Ungariei. Asceptu dara, ca daca la desbateru generala nu, celu putienu acuma la desbateru speciala domnialoru s' dea probe de liberalismu, prin orecari concessiuni. La casu contrariu, pre langa tota buna vointia ce am, voiu fi pusu in neplacuta positiune de a me indoi despre respectulu, ce d-loru porta facia cu legile din 1848.

Premitiendu aceste, voiu intru acuma in desvoltarea cestiunei, care m'a indemnatu s' se ieu cuvintulu; si-o facu acest'a in consciintia dreptului si detorintei mele de deputatu, justificandu-mi totodata sinceritatea si francheti'a cu vechiulu proverbu latinu: „Veritas odium parit — non si fuerit nonnisi mitigavit.“

Ceru dara indulgentia on. Camere.

Dvostra, D-loru deputati, — si-aici me adresesedu catra toti deputatii de nationalitate magiara, fara osebire de partida, — dvostra, d'icu, atribuiti uniunei cu Transilvani'a unu mare podu, o mare valore; si eu acest'a o afu de unu ce forte naturalu, ca-ci Transilvania pentru statulu magiaru este punctulu seu positiunea arhimedica. Dar voiu merge mai departe si voiu dice, ca eu, ca deputatu romanu, aprobu chiaru acest'a afectiune a dvostra facia cu Transilvani'a. Si deorace sortea ne-a impreunatu aici in acest'a tiera, pre care o numimu si o consideramu de bun'a nostra patria, apoi gasescu de nimeritu resunetulu poetului laureatu magiaru, care dice, ca aici trebuie s' traimu si s' morimu (itt élned halnod kell!) lu-gassescu de nimeritu, d'icu, de si fericitulu intru amintire poetu nu face nici o mentiune despre noi, romanii; acest'a lacuna inse a completato in deajunsu laureatulu nostru poetu, prin eternele accentu alle devotamentului seu: „De n'a peritu Romanulu candu ordele barbare“ etc., care e forte identicu cu resunetulu laureatului poeta magiaru.

In uniunea Transilvaniei, precum d'icu, eu n'asiu vedé nici unu periclu, daca acestu actu salutaru ar fi escutatu cu loialitate si conscientiositate. S' vedemu inse, On. Camera, cum s'a essecutatu uniunea? cum s'a resolutu acest'a cestiune, careia eu din par-

tea-mi, i-atribuescu o ponderositate mnata?

Resultatulu acestei intrebati — ca nu este strainu nice unuia dintre biliti mei colegi. Deci pentru a nu s' indulgentia onoratei Camere, voiu numai atata, ca essecutarea uniunei silvaniei consiste puru si simplu in ceru pre unguiria a epocii absoletu inauguratu de Bach. Accolo sunt anpana adi legile straine; accolo e amitul „Gewalt Massregelung“; acco gendarmii, si 'n fine accolo suntu finaimbracati in attile unguresci! Deosebimur numai aceea, ca asta-di husarii beamterii cehi, boemi si ceialalti sunt inlocuiti prin indigeni, cu de inse prin — magiari. Si fiindu ca nasee vorba, apoi permita-mi-se, On. Camera, a reimprospeta aici o curiositate care nu o potu uitati.

Anume, pre candu cu ocaziunea ceteri bugetului d'in an. 1872, se pusesu tapetu cestiunea desfiintarii gendarmeriului d'entre d-nii deputati transilvanii s' s'fitu a pleda pentru mantinerea institutiunii, basandu-si pledoaria prementulu, ca sustinerea ei este imperiosu mata de catra interesulu generalu, cu de in Transilvania, unde poporul si-aici a alusiune mai multu la romanii — nu a stulu de lamurita notiune despre condreptulu de proprietate! Asia dara nerea gendarmiloru e necesara, peo impune poporulu prin baionetele loru.

Presied. Ve rogu, d-le deputati nevoiti a ve tiene in limitele cestiunei.

G. Popu. Voiu numai s' se mi ju parerea prin argumente.

Presied. Mi se pare inse, ca geti pre departe cu argumentele.

G. Popu. Voiu fi forte scurtu. De mintrele ceea ce vorbescu nu cade afar limitele cestiunei. In faci'a acestei argutatiuni a dlui deputatu respectivu, de voia dloru, s' se mi esprimu desaprobaru indignatiunea chiaru. Admittendu inse t ca romanii din Transilvani'a n'aru posedo destulu de mare din cunoscentia d'icade proprietate, eu credu ca pentru lumiloru nu baionetele gendarmiloru, ci institutiuni culturale patriotice aru fi m' se se introduca. Sustienu dloru, ca cheltuiti cu gendarmieria si gard'a finandaca s'aru intrebuintati pentru educatiunul poporulu, aru produce unu resultatulu mai imbucuratoriu pentru salutea si dinea publica, decatu baionetele ace — (Aprobati in stang'a.) De altmiedu acuzarile de comunismu, asverlite cu demnitate in faci'a Romaniloru de catu deputatu baronu, le-respingu inca odata le declaru de inventiuni malitiose. Me pre in ast'a privintia la guvernulu actualu,

FOISIOR'A.

Francesco Petrarca.

† 1374 — 18. iul.

Itali'a are asta-di serbatoarea cea mai mare: a cincia aniversare seculara la momentulu lui Francesco Petrarca. Credemu dar'a face unu servitiu placutu on. lectori ocupandu-ne pucinu cu viati'a acestui barbatu celebru.

Francesco Petrarca se nascu in Arezzo la 4 Iuliu 1304. d'in unu simplu notariu. Juneti'a si-a petrecutu-o la Ancisa, in Val d'Arno, la Pisa, la Carpentras si la Avignon, unde pre atunci se afla resedentia papala. La Montpellier si Bologna studiati scientiele juridice, er' dupa mort'a parentiloru sei se facu preotu pre la annulu 1326. Tota viati'a si-a sacrificatu-o apoi studiului si caletorieiloru si in fine mori la annulu 1374 in 18 Iuliu, adeca chiaru asta-di-su 500 de anni.

Cine nu-si aduce amente, in ce stare trista se afla Itali'a pre tempulu lui Petrarca! Sfasiate de invasiunile barbariloru acum era numai una ruina, dar' si acest'a impartita in bucati nenumerate. Pre unde stralucia odata glori'a strabuna, — vedeai acumu numai urme triste — totu atate produse resarite d'in sementi'a fatala a neunirosi si defrenului. Dar' pamentulu celu

clasicu allu anticitatei produse totu-si fructele celle mai pompose, de si fu neglesu cu sutele de anni; asiá affamu intr'unu nimbu de gloria pre Mihailu Angello, Dante, Petrarca, Tasso, Columbu si Galilei, toti acesti-a fura tramisi de providentia pentru tier'a atatu de frumosa, dar' pre atunci atatu de nefericita. Toti acesti-a vediu raiele, ce bantuescu patria loru; toti i-plansera dorurile si i-cantaru venitoriulu maretiu; dar' se pare ca nece unulu ca jubiliariulu de asta-di de la Arqua. Aici la momentulu lui Petrarca, la Avignon si in tot'a Itali'a se serbeza asta-di suvenirea acellui-a, ce a cantatu atatu de placutu unitatea tierrei s'alle.

In lini'a prima meriteza Petrarca ca poetu. In 6 Aprile 1324 vediu densulu mai antaniu in baserica Clarei d'in Avignon pre frumosa Laur'a. Acesta fiintia divina l'a rapitu de totu, dupa cum dice insu-si; in suffietulu poetului via numai Laur'a nascuta la annulu 1307 d'in famili'a de Novesca, carea apoi s'a casatoritu in 1325 cu Hugues de Sades, cu carele avu 11 prunci si apoi la annulu 1348 mori de colera. In decursu de 21 de anni Petrarca a cantatu numai pre Laur'a, careia i-a dedicatu 310 poesie. Ellu intreprinse mai multe caletorie, numai ca se o pota uitati, dar' anim'a i-erá adancu ranita de sageta lui „Amor“, catu in aintea ochiloru nu vedea alta fiintia, decatu numai pre Laur'a si erasi

pre Laur'a. Cu tote astea spiritulu seu cellu mare petrunse si situatiunea tierrei s'alle, ca-ce vedemu in poesiele s'alle, cumu stralucesce d'in amorulu catra Laur'a si amorulu catra patria. Art'a poesieloru s'alle ni-scapa d'in vedere, candu privimu la popularitatea limbii. Vrendu cineva se se delecteze, atunci nu gressimu recomandandu poesiele lui Petrarca. Vrei se affi dulcetia, vrei fantasia ori idealu, totulu affi in operele jubiliariului de la Arqua, dar' la nemene altulu ca la densulu si potemu dice, ca pana acum ellu a cantatu mai frumosu amorulu.

Dar' Petrarca a fostu mare si in alta direptiune; ellu a cantatu in „Africa“ pre Scipione eroulu resbelului allu treilea punicu; epopeea acest'a i face onorea cea mai mare, ca-ce limbagiulu cellu rapidu a misicatu adancu pre compatriotii sei si le-a pusu la anima ameliorarea starei triste, carea o provocu papismulu in tierra sa. Candu se affia la Avignon, a studiatu temeinicu autoritatea papala si de atunci a inceputu se condamneze, d'in tote poterile, intunareculu, in care tieneau lumea nedemni reprezentanti ai invetiatureloru lui Christosu. A nesuitu d'in tote poterile se traspuna pre pap'a erasi in cetatea eterna, si accolo se respinga inturereculu fatalu ce domnia si de carele se rusina insu-si dupa cumu se esprima. In Rom'a vechia se sieda capulu besericei catolice; de accolo se pro-

feseze adeverata invetiatura a lui Cristu musele se affe erasi accolo adapostu; se se unesca in unu singuru statulu atare se fia conducatoriulu civilizatiunepamentu; acest'a era idealulu lui Francesco Petrarca. Pentru idealulu seu a lucratu contentu pana la morte, fora se cugeta ore are vre unu efectu asupra compatriotiloru sei; a cugetatu in sene, ca totu tote le va cura. Dupa cum vedemu, pe nu s'a insielatu, ca-ci Itali'a a intiat tardiu, dar totu a intiellesu pre prof. seu. Veneti'a, Genu'a, Florenza si alitati renumite erau in Itali'a, care au statatu forte multu pentru scientie si arte. Itali'a era totu numai unu conglomeratu staturu mici, unde dusmanul potea usioru; apucandu inse radecini tari pre pielelu Petrarca, eta asta-di dupa 500 de de la mortea sa vedemu una Italia unu statu potericu destinatu pentru scientie si arte per eminentiam, si acest'a e meritulu lui Petrarca, la a carui mormasoru si-pleca asta-di genunchii nepotistranepoti. — Ochiulu cellu ageru a lui Petrarca privia in venitoriu si in trecut. Ellu vediu, ca d'in monumentele strabune forte pucine se mai affa in vechi'a realitate, deci si-propuse si si-descepta gendarmii de a descoperi glori'a strabuniloru; acco inse i-a fostu, ca de aici se provocu animele compatriotiloru sei amorulu cu

si la fostulu comisariu regescu Emanuel conte de Pechy, pre care l'a costatu multa truda apararea poporului in contra extensiunilor nefondate alle aristocratiei!

On. camera! Sunt 26 anni dejá, demdu s'a decretatu unirea Transilvaniei, cam'a dreptu schimbu pentru sacrificarea autonomiei s'alle, i-s'au promis beneficiile egalitateri si-a le fraternitateri. Este adevratu, ac'est'a unire s'a inauguratu fara convoi si participarea majoritatii poporului ce tuesce ace'a tierra, dar' nu mai putinu se adevratu, ca ea s'a inauguratu de ca nescce barbati de siatu de o memoria mustra, cari inse n'au avutu fericirea de a succedati de nisccestranepoti demni si haraci pentru essecutarea cuviintosa a mactiului actu, inceputu de densii.

Spre ocar'a si profanarea uniunei, actiuni nostri barbati de statu, inca totu mai stienu proverbialulu extrawurst pentru bandi'a statului magiaru, care este— Transilvania nenorocita!

Politicii actualitatii sustienu, ca reguarea relatiunilor d'in Transilvania este o necesitate urgenta si imperiosu reclamata. Cercarea inse ni-a doveditu chiaru la primulu nostru, ca ac'est'a regulate de relatiuni, este tagema contra Romanilor. Ca-ci — ce se póte se fia sustinerea acelu censu deobitu, ce-si are sorgintea in feudalismu, si se este o durerosu palma pentru libertate, egalitate si fraternitate? cine óre voru sentii multu eschiderea loru de la beneficiulu dreptulu electoralu restrinsu prin acelu censu: magiari, cari facu unu millionu si jumetate, si magiarii, cari de-abiá facu o neconsiderabila minoritate? Si candu apostrofamu pentru ac'est'a pre bunii nostri politici, domniele loru fora tota s'fela ni-respondu, ca in Transilvania suntu cu totulu alte relatiuni, penca cari legea electorala a Ungariei nu e aplicabila, nici este utila!

Sermana Transilvania! Si deputatii tei loru cu pacientia platonica lovirea ce ti-se face prin dispoziitiunile ce ti-se decretredia!

Eu, d'in partea mea apellidiu la domniele loru in caus'a acellei nefericite tierre — i-conjuru pre consciintia detoriei loru: nu suferi nedreptatea ce amenintia pre ca Transilvania, ci se se redice cu totii loru aperarea ei, daca nu voru se adevolca insisi acea assertiune respandita, ca magiarii loru, candu li-se adressedia vreun alegatoriu cu vre-o afacere, se cotorocu de ellu cu cuvintele, ca: „la alegere amu refuitu socotelele cu totulu!“ (Aprobari in stang'a.)

Dupa aceste, on. Camera, declaru, ca magiarii loru in totalu la emendamentulu d-lui Cosm'a, pentru motivele exprimate in articulu. (Aprobari in stang'a.) D-loru! ca-ce relatiunile de proprietate si preste — tote reporturile Transilvaniei suntu

ca. Numai Petrarca are meritu, ca de magiarii, descoperitu atate monumente d'in Transilvania; numai ellu sciu se amble ca calea ast'a, ca se provoce astu-feliu in Transilvania.

Francesco Petrarca a avutu se lucre si in Transilvania, si ca atare lu-affamu prin magiarii, Angli'a, Paris si Prag'a, pre la magiarii, ca-ce pre tempurile s'alle nemenele nu posedea acea amabilitate in cultura, cu care se poti inblandi pre contrari. Magiarii oficiu a portatu, totu de-un'a a fostu magiarii si esactu, ceea ce se pote vedé magiarii „epistolele amicali“ ale densului. Poate díce dar', ca tote dillele vietiei le-a magiarii pentru fericirea poporului seu; si magiarii dupa 500 de anni Italianii serbeza la magiarii suvenirea lui, ast'a e numai recunoscintia d'in partea loru, ceea ce totu odata magiarii emancipare si cultura de anima.

Dar' Petrarca nu a meritu numai de magiarii loru seu, ellu stralucesce in lini'a prima magiarii tote poporele romane, si in a dou'a magiarii omenimea intrega. Deci noi ca in magiarii de aproape cu marea familia latina, magiarii nu potemu fi asta-di la Sarcofagulu magiarii Arqua, se ne implenimu o detorintia magiarii d'indundu d'in anima „eterna memoria“

Vienn'a 18 Iuliu 1874.

T. Ceantea.

identice cu alle Ungariei, eu nu vedu nici o cauza pentru introducerea unui censu nou in acea parte a statului; rogu dar' pre on. camera, se primésca acestu amendamentu, allu carui rezultate voru fi cea mai solida garantia pentru unire, precandu din contra ins'a-si on. Camera se va face culpabila de ceea mai mare agitatie contra ei. — Dlu baronu G. Kemény, a dísu, ca in Transilvania dreptulu electoralu nu este impreunatu cu vre-o mare greutate; dar' l'asiu rogá pre dlu deputatu, care se vede a portá mare interessu facia de Transilvania, se binevoésca a-mi esplicá si mie, care a fostu caus'a, ca la 48 s'a sustienutu sistem'a electorala basata pre fumuri? Ca se ve dispensadiu inse de ostenele'a respunsului, ve voiú aretá eu, d-le deputatu, ca fara de ac'est'a sistema, numai cu dispoziitiunea prevediuta in ace'a lege, s'aru fi gasitu — spre rusinea egalitateri si-a fraternitateri, pre cari le-accentuati atátu de desu, — s'aru fi gasitu, dícu, commune, ba chiaru si cercuri intregi, cari n'ar fi fostu in stare se dée nici — unu singuru alegatoriu!

Nu potu trace cu vederea, de a nu responde câte-va cuvinte si dlui deputatu Dem. Bonciu, si acestu respunsu consiste in aceea, ca: dreptulu in numele unui poporu nu trebuie ceritu, dar' trebuie pretinsu! Nu vreu se tragu cátu-si de putienu la indoieala sentimentele patriotice si bunele intentiuni alle on. collegu, candu a venitú se apere dreptulu asia numitei „misera plebs“ d'in Transilvania; sustienu inse, ca in numele acellui poporu, carele are drepturi, nu este nici de cum demnu se corsitorimu, ci trebuie se pretendemu.

Asiu avé câte-va cuvinte si la adress'a d-lui ministru de interne; aceste inse, declaru ca i-le adressediu fara nici o sperantia, deora-ce m'au ingrozitu cuvintele din „Hon“ de la 7 Iuliu, care, descriindu debaterile Camerei, inchiaia astfelu: „ministru Szapáry, ca tode-un'a asiá si asta-di a fostu cellu mai imposantu, cellu mai puternicu facia cu nationalitatile.“

Sé me íerte inse si „Hon“, si dlu ministru de interne, eu din partea mea, dupa ce cu totii soimú, cátu suntu de slabe nationalitatile in Ungaria, nu vedu nici o virtute deosebita in imposantia d-lui ministru facia cu nisce slabanogi! (Intrerumperi d'in partea drepta: ho! ho!) Cu tote acestea voiú riscá o rogare, si-aceea este: ca dlu ministru de interne se-si apropiadie propunerea d-lui Cosm'a, fiindu securu, ca atunci va cascigá unu terenu multu mai imposantu, multu mai puternicu facia cu nationalitatile si facia cu pretinsele agitatiuni.

Nu potu termina, dloru, fara a-mi raminti si cuvintele on. deputatu allu Debrecinului, Colomanu Tisza, rostite mai alaltieri, de si d-sa a retractatu multu d'in tr'insele, candu mai tardiu a venitú se declara, ca n'a avutu intentiunea de a-si luá aerulu amenintatoriu facia de nationalitatati. Dar' ori si cum aru fi ac'est'a retractare, atát'a remane necontestabilu, ca discursulu dlui deputatu a avutu unu resunetu detonatoriu, si — d-sa nu va luá in nume de rou, daca eu i-voiú responde cu cuvintele proverbului latinu: „Cantat vacuus coram latrone viator.“ — ceea-ce insémna, ca Transilvanenii, atunci, candu prin dispoziitiunea acestei legi electorale nu numai s'ate, dar' cercuri intregi sunt despoiate de dreptulu electoralu, — nu au os se se mai téma! (o voce: nu-e adevratu!) Eu credu ca este asiá.

In fine, On. Camera, nu-mi potu uitá detoria, de a exprime sincer'a mea multiamita si recunoscintia pre onoratulu deputatu Ludovicu Mocsáry, pentru patriotic'a aperare a principiiloru de libertate egalitate si fraternitate, cari compunu bas'a legiloru din 48, si cari asta-di se afla atátu de-amenintiate! Rogu pre dlu deputatu Mocsáry, se nu se lase nici pre viitoru a se seduce de politic'a insultatoria si tactic'a neloiala, cu care ne 'ntálnimu in impregiurárele de facia. In numele tuturoru nationalitatatiloru nedreptatite de pretoriorulu coronei S-lui Stefanu votedi dar' inca odata multiamita si recunoscintia d-lui Mocsáry, aprigului si desinteresatulu aperatoriu allu causei loru! (Aprobari in stang'a.)

Discursulu

deputatulu nationalu Petru Nemesiu rostitu in Adunarea deputatoru Ungariei, in sedinti'a de la 18. Iuliu a. c.

Onorata Camera! In diu'a antia a debateri generale asup'ra presentulu proiectu de lege, adeca la'nceputulu lunei curente, amu avutu onorea se presintu unu proiectu de resolutiune, privitoriu la §-ulu ce se afla actualu in discussiunea speciale; deorace inse discussiunea generale a acestui § amu incheiatu-o atunci, candu d. dep. Dem. Bonciu presintatoriu opiniunei separate, a espusu motivele acellei opiniuni separate credu, ca nu mai pote avé locu nici o revenire asup'ra proiectulu meu de resolutiune, din care cauza deci me si contenescu de a me mai ocupá de elu. Unu lucru inse totu-si trebuie se observu, si-acelu-a e, ca: proiectulu meu de resolutiune a vroitu se fia unu avisu pentru procurarea si espunerea in Camera a dateloru privitorie la lamurirea censulu de 8 fl. 40 cr. stabilita in proiectulu de lege; incátu Camera la debatarea acestei cestiuni, se se afle in conditiunile unei depline orientari, si astfelu se pote pronuncia o resolutiune basata pre date autentice. Speru dara, ca acestu avisu nu va remané fara efectu, si ca d. ministru de interne si-va procurá lamuririle necesare in ac'est'a cestiune, pre cari nu va intardiá a le comunica si cu Adunarea.

Precum amu díssu deci, proiectulu meu de resolutiune fiindu resolutu deja, nu me voiú ocupá de amenuntimile lui, ci voiú intrá in motivarea emendamentulu ce amu avutu onorea se asternu; ceru dara voi'a on. Camere pentru scurt'a espunere de motive ce voiú se facu.

In emendamentulu meu, D-loru, amu espusu, ca mai nainte de 48 in Transilvania erau trei soiuri de dare si anume: darea pamentului, darea viteloru si darea capului; ca in ceea ce privesce darea pamentulu comunitatile erau distribuite in 4 categorii si anume: categoria I. care platiá contributiune de 84 cr. v. a., cat. II. care platiá 70 cr., cat. III. care platiá 55 cr. si cat. IV. care platiá 40 cr. v. a. Amu espusu mai departe, cumca pre basea acestei proportiuni contributionale, alegatorii de cl. I. posedeau cellu pucinu 13, cei de cl. II. 15, cl. III. si IV. 18 jugere de pamentu, observandu totu odata, ca in censulu de 8 fl. 40 cr. se cuprindeá si darea viteloru. Amu arretatu apoi, cumu prin cat' strulu introdussu la 1854, pamentulu ne mai fiindu clasificatu dupa cantitate, ci dupa calitate, contributiunea pamentulu s'a fissatu dupa proportiunea venitulu curatu allu acellui-a si astfelu darea pamentulu aratoriu a fostu de 66 cr. si minimulu de 6 cr. é' la pamentulu de cosa, classandu-se dupa 5 calitatí, massimulu contributiunei a fostu de 54 cr. si minimulu de 28 cr. In fine amu pusu in evidentia si aceea, ca, dupa calcululu generalu; contributiunea pamentulu aratoriu s'a fissatu la 49 cr. car' aceea a pamentulu de cosa la 74 1/2 cr. in care se cuprindeá si provisiunea dessarcinarei pamentulu.

In conformitate cu acestu calculu, resulta deci, ca cestiuni doritori de a se inolá intre allegatori pre basea censulu de 8 fl. 40 cr. trebuieá, ca, pre langa provisiunea dessarcinarei pamentulu, se posseda cellu pucinu 10 jugere de pamentu aratoriu si 5 jugere pamentu de cosa, adeca tocmai atát'a, cátu posedeau la 48 alegatorii comuneloru de categoria II. Deorace apoi eu, in emendamentulu meu, cu cea mai mare ponderositate accentuediu conservarea censulu din 48, afiu de necesaru se supunu criticei acea restrictiune injusta, prevediuta in actualulu proiectu de lege, in sensulu carei'a provisiunea dessarcinarei pamentulu aru fi se se subtraga d'in conditiunile censulu de 8 fl. 40 cr.

Pentru a combate ac'est'a rea intentiune si pentru a sustiené emendamentulu meu, gasescu de cuviintia mai inainte de tote a citá câte-va passage din motivarea d-lui ministru. Ecca ce se dice in decursulu acellei mitivári:

„De la 48 incóce, ordinele ministeriale emise in ajunurile de alegeri, nu-au preve-

diutu in censulu electoralu nici darea capului, nici provisiunea dessarcinarei pamentulu.

Mai departe se dice:

„Si fiinduca scopulu essentialu allu acestei legi este acell'a, de-a conservá censulu stabilitu prin legile d'in 48 si prin usulu urmatu de-atunci pana adi, n'amu potutu introduce nici o schimbare in censulu d'in Transilvania, ci a trebuitu se dícu, ca in censulu de 8 fl. 40 cr. nu este admisibila nici darea castigulu personalu, nici provisiunea dessarcinarei pamentulu.“

Si-acuma fia-mi permis, On. Camera, a demonstrá lips'a de fundamentu a acestei motivári.

Pentru ac'est'a inse, me gasescu necesitatu a face orecari citatiuni din legi.

Sé vedemu ce díce punctulu c) d'in § 4, art. II. d'in legea transilvanca, de la 1848? Eta ce: „In communele fara consiliu organisatu, se bucura de dreptulu electoralu toti acei cetatieni, cari, conformu listei contributiunale d'in an. c. 1848, platescu, afara de contributiunea personala, unu censu de cellu pucinu 8 fl.“

Ac'est'a lege dar' indica lamuritu, ca numai darea personala este inadmisibila in censulu de 8 fl. Sé vedemu inse, daca ac'est'a dispoziitiune a legi fostu-a ea óre applicata cu acuratetia de catra guvernú si mai in urma de catra ministeriu. In ac'est'a privintia norm'a de conduita atátu a guvernulu, cátu si a ministeriului, a fostu deliniata prin § 10 din totu aceea-si lege, care insarcinasse pre guvernú cu essecutarea affairiloru electorale. Acestu § díce: „Guvernulu este autorisatu se puna in lucrare dispoziitiunea acestei legi, cu acea insarcinare, ca se medilocésca fara amanare conscriptiunea, respective alegerea membriloru indreptatiti la votu, delaturandu tote greutátile ce li-s'aru oppune, si aplicandu dispoziitiunile necesare pentru sustinerea ordinei in decursulu allegiloru, pre langa tienerea in evidentia a regulamentulu precisatu prin art. 5. d'in legea (Ungariei) de la 1848, intru cátu acell'a nu jignesce impregiurárele si nu contrariédia spiritulu acestui § din lege, si astfelu in generalu se inchiaie cátu mai ourundu tote pregatirile pentru alegere.“

Aici se indica destulu de claru, ca guvernulu regescu numai conscriptiunea, respective numai alegerea acelloru membri trebuie s'o esoperadie, cari practica dreptulu electoralu. Numai cu affairile conscriptiunei respective a alegerei si cu sustinerea ordinei a fostu dar' autorisatu guvernulu regescu, ér nici decumu cu interpretarea dispoziitiuniloru cuprinse in acestu articulu de lege.

Acum'a fia-mi permis, On. Camera, se arretu procederea guvernulu regescu din 1848 si 1865. Guvernulu din 1848 basatu pre § 10 din ac'est'a lege si-a si facutu datori'a in indeplinirea dispoziitiuniloru privitorie la regulamentarea allegiloru; mai departe inse, — fia-i díssu spre lauda — nu s'a intinsu; nu s'a amestacatu in nici unu felu de interpretare a legi, ceea ce nici se tine de resortulu seu, ci s'a marginitu a pune in aplicare numai litter'a legi, respective a correspunde cu demnitate insarcinarei ce-a priimitu. Pentru demonstrarea acestei-a, apellidiu la indrumarile guvernulu de-atunci.

Nu totu astufeliu a procedatu inse si guvernulu de la 1865, atunci, candu si-a facutu dispoziitiunile pentru alegerea deputatoru d'in diet'a ultima, respective extraordinaria — a Transilvaniei. Cu deosebire inse nu s'a conformatu detorintei la an. 1866, candu, prin dispunerea datata in 10 Januariusu acellu-a-si annu, díce, ca: pre bas'a §-lui 10. articulu II. d'in legea transilvanca, cuvintele „dare capulu“ d'in punctulu c) §. 4. allu acellei-a-si legi suntu a se interpretá astu-feliu, ca, deorace aceea dare este inlocuita prin contributiunea pentru cástigu personalu, trebuie luata ac'est'a ca basa de calculu; mai departe dice ca trebuie desconsiderate tote dispoziitiunile sistemulu contributionalu de-atunci, respective trebuescu eschise d'in censu speciile de dare introdusse prin catastru, precumu si provisiunea pentru dessarcinarea pamentulu; prin acestu faptu deci, guvernulu respectivu a trecut preste limitele insarcinarei priimite la 48. Si ministeriulu de interne a crediutu, ca pote se sustiena ac'est'a procedere

illegala, prin autorizatiunea cuprinsa in §. 3 din articolul 43 a legii din 1868., privitoriu la uniunea Transilvaniei. Dar' permita-mi-se. On. Camera, a ceti si-acestu paragrafu (citese): „Art. II, d'in legea provisoria de la 48 adusa in Clusiv, prin care se stabileste demarsi'a cetationilor de pre teritoriu Transilvaniei facia cu allegerile de deputati, remane in vigore, pana la alta dispozitiune, ce legislatiunea va gasi de cuviinta.

Tote acelle affaceri, cari, pre bas'a ordinului guvernialu d'ia 10 Ianuariu 1868 si in sensulu §-lui 10 din art. II. allu amintitei legi, au fostu rezervate pentru guvernulu regescu din Transilvan'ia, de atunci incoace au intratu in sfer'a de competinta a ministeriului de interne.

On. Camera! Eu asiã credu, cã deorace in acestu §. s'a facutu provocare la art. II. §. 10 din legea de la 48, daca guvernulu din 66 aru fi si facutu o ilegalitate, prin interpretarea legii, acosta dispozitiune numai intru atãt'a are sensu, intru cãtu se pote explicã d'in § 10, cã adeca afacerile electorale suntu rezervate chibsuintei ministeriului de interne. Dar on. Camera, voi merge mai reparte, si daca aceste argumente n'aru fi satisfactorie, me voiu provocã la legea de contributiune din 1868. In acosta lege, d-loru, provisiunea dessarcinãrei este admissa pretotindenea in cadrulu contributiunei directe si numai pentru officile de comptabilitate essiate acea deosebire, cã din acosta provisiune cãte-va percente, paremi-se 30% se inscriu pre sãm'a fondului dessarcinãrei pamentului, precum se inscriu 9% si din darea pamentului. Acest'a inca este dar' unu argumentu, care nu justifica de locu eschiderea provisiunei dessarcinãrei pamentului din censulu electoralu.

On. Camera! Vreu sã punu in evidentiã inca o impregiurãre, si anume, cã §. de facia, asiã precumu essiate, se afla in contradicore cu celelate dispositiuni din acestu capitolu de lege, deorace punctulu b) din §. 3. daca mi-aducu bine aminte, dice: cã dreptulu electoralu provine numai d'in o asiã proprietate de pamentu, a carei dare se plãtesce dupa unu venitu curatu de 16 fl. Si-aici, d-loru, de si dreptulu electoralu nu e basatu pre censulu de contributiune, dar la tota intemplerã e basatu pre darea directa a pamentului, din care nu e nici vorba cã sã se pota subtrage provisiunea dessarcinãrei pamentului.

Mai departe d-loru, daca mi-aducu bine aminte, punctele b si c din §. 6, vorbescu despre darea directa ce provine din venitul curatu allu pamentului si capitalului, aici apoi era-si nu e subtrassa provisiunea dessarcinãrei pamentului. Er' §. 7. este basatu tocmã pre darea veniturilor si n'acosta, dupa cumu se scie, se cuprinde si darea castigului personalu. Aici dar' merge multu mai departe dispozitiunea legii, intru cãtu adeca admite de basa pentru dreptulu electoralu nu numai provisiunea dessarcinãrei pamentului, dar' si darea castigului personalu.

Prin aceste deci, on. Camera, credu cã amu demonstratu, cã emendamentulu meu este pentru conservarea dispositiunilor legii din 48, er' nu pentru restrictiunea sãu a-daugerea acellor'a. Eu ceru numai interpretarea corecta a legii. Deci, dupa ce prin espunerile facute credu a fi demonstratu in deajunsu, cã darea dessarcinãrei pamentului nu pote fi subtrassa din cadrulu censului electoralu, amu onorea a recomandã on. Camere emendamentulu meu spre admittere.

Necrologu. Veduv'a Josefina Vaid'a nasc. Jenei si filiulu Emilu Vaid'a studente de a VII. cl. cu anima plina de intristare annuncia, cumca neuitatulu consorte si respectivu parinte Michaelu Vaid'a de Soosmezõ, adj. de protoc. in pens. la fostulu guvernulu reg. transilvanu, marti, in 14. Iul. a. c. s'a mutatu la celle eterne, in annulu 60 allu vietiei, si 31 allu fericitei salle casatorie. Sã-si dorma in pace somnulu eternu!

Sciri mai noue.

Vienn'a, 18. Jul. Diariele de astadi ser'a esprimu multumirea loru pentru eliberarea d'in prinsore a preutului Hauthaler, care, — precum se scie, — se dovedì a fi cu totulu nevinovatu.

Paris, 19 jul. Broglie ar fi declinat u insarcinãrea d'a constitui noulu ministeriu, deci se facu negociatiuni cu Decazes; noulu cabinetu va cere amenarea pre mai lungu timpu a discussiuniloru a supr'a constituiunii. La parastasulu de la Vacluse intru amintirea lui Petrarca (anniversari'a cinci-seculare a mortii) D. Nigr'a tienù una cuventare, in care accentuã cordial'a amicitia a Italiei cãtra Franci'a si esprese in numele Italiei si a Regelui sentiamentele de nealterabile recunoscintia pentru participarea Franciei la liberarea Italiei.

Paris, 20. jul. Mac Mahon primì demissiunea lui Fourtou si insarcinã interimalu pre gener. Cissey cu agendele ministeriului de interne. — Cris'a ministeriale tiene; Decazes face incercari spre deslegarea crisei. Refusarea persistente a dreptei extreme d'a se organizã potestatea presiedinteli republicei au fostu caus'a cã Broglie nu potù constitui noulu ministeriu.

Madridu, 18. jul. Guvernulu vre sã declare starea de asediù preste tota Spani'a. Perderea Carlistiloru la Cuenca este: 40 morti si 1000 raniti, era 500 capetara contusiuni. — 19. jul. Guvernulu au decretatu starea de asediù preste tota tierr'a, mai departe ordonã secestrarea averii a tarorù individi cari sersescu pre Carlisti si despunc cã acelle sã se intrebuinteze pentru familiile officiariloru si a ostasilorù impuscati, tote societatile neautorizate se desfiintieza si se opresce publicarea altorù reporturi de pre campulu de batalia decãtu celle ce le adduce dñariulu offic. in fine se ordona infintiãrea de 80 batalione de reserva extraordinaria.

Belgradu, 20. jul. Dñariulu „Vidovdan“ annuncia cã port'a inchiãia cu vice-regele Egiptului unu nou tratatu, in a carui potere Egiptulu are sã deeste oste auxiliaria la intemplerã candu statele vasalle s'ar rescolã. Pentru acestu ajutoriu s'ar stipulã Egiptului autonomia mai mare. — Influinãa Franciei erã p'acì sã restorne pre marele viziru.

Vienn'a, 20. jul. Participarea Angliei la congressulu internat. de Brusel'a este sigura in urmarea multumitoriloru dechiaratiuni ce poteriile tramissera la London.

21. jul. „Press'a“ vorbindu despre eliberarea parocului Hauthaler, scrie: Se intreba, ce felu de satisfactiune se va dá preutului d'in partea guvernului, allu carui organu offic. lu declarasse formalmente de complice principale allu lui Cullmanu si ce felu de declaratiune spre repararea onorei insultatului va adduce dñariulu „Reichsanzeiger“ dupa ce l'au inferratu fãra de reserva. Se dñce cã Bismarcu, intr'una epistola cãtra Hauthaler, ar' fi espressu parereã sa de reu pentru acestu incidentu superatiusu; pana in dñu'a de asta-di inse nu gasiramu acea scrissore neci intr'unu dñariu d'in Berlinu.

Versali'a, 20. jul. In sied. Adunariu nat. ministru de resbellu annuncia cã D. gener. Chabaud-Latour este

numitu ministru de interne D. Bodeto ministru de finacie. Adunarea, la cerea ministruului, decise a amenã pre Joui desbaterea asupr'a propunerii lui Perier. — Dl. bar. Dchenel este numitu aginte diplomaticu allu Franciei in Romani'a.

Athen'a, 20. Jul. Esministrulu Tricunis este arrestatu pentru crima de lesa majestate prin articli d'in dñarie; se dederã ordine si pentru arrestarea mai multorù Redactori.

Pretiuulu granelorù la Burs'a de Vienn'a, in 18 Juliu.

Grãu de Bácska, loco Arrabon'a (Laurinu) de 88 pundi 5 fl, 60 cr. Centenariulu de Vienn'a. — Secara slovaccesca loco Tornotiù 82 pdi, 4.50, mes. austr. — Ordiu slov. 72 pdi 3.50, mes. austr. — Ovesu ung. Vienn'a transito 49-50 pdi 2.03, pana 3.10, m. austr.

Revist'a comere de preste Septemana

B.-Pest'a, 18 Jul. Secerisulu granelorù curge in septem. acest'a sub arstia'a sorelui (caldura aprobe tropica de + 25° pana + 28°) si grãulu cea mai mare parte stã pusu in cruci; ordiulu inca mai totu e seceratu, ovesulu se coce si se va secerã in scurtu. Ordiulu au sufferitu de caldur'a cea excessiva, in cãtu marfa buna de bereria are sã fia unu articiu forte cautatu. Calitateã semenatureloru de ierna inse este de frunte. Aspectele pentru recolta mannosa prognosticate in luna lui Maiu au cam disparutu cu inceputulu secerisului, ceea ce se prea observa d'in tonulu correspondintiloru, ce asta-di multu differe de cellu de asta primavera. Ploiti'a d'in dillele tr. mai stemperã atmosfer'a pre doue trei dille, — lips'a de ploia se simte forte si-ar fi de doritu pentru desvoltarea struguriloru, porumbului (cucuradiu) si a tote legumelorù bulbosè (cartofi, napi, etc.) dar' si pentru reintinerirea pasciuniloru uscate de secceta.

Pretiuulu granelorù. Graulu au datu inapoi cu 20—30 cr. Marfa noua de 86 pdi, la inceputu cu 6.40 si 6.60; mai tardu acestu pretiu nu se dede, cumperatori se tieneã in reserva.

Secara, marfa noua 4.15—4.20—4.25. Ordiu, pre Sept.—Oct. cu 2.75 per 72 pdi de Vienn'a, bani. — Porumbulu s'au urcatu de la 4.05—4.10 la 4.20—4.25, cent. de V. — pre terminu s'a notatu: cellu de Banatu pre Jul.—Aug. 4.15—4.20, pre Aug.—Sept. 4.20—25, romanescu pre Jul.—Aug. 4.10—15, pre Aug.—Sept. 4.15—20. — Ovesu 2.75—2.80, s'au urcatu cu 10—12 cr. dupa cum erã in sept. tr.

Farin'a. Morile au redusu la minimu macinatulu, cu tote cã esportulu mai alessu spre tergurile d'in Germani'a appusena este destullu de insemnatu. Pretiurile au valore mai multu nominale, si se notara cu finea septemanei, cent. de V. cu sacci cu totu, la gara si debarcatore in Bpesta.

0	1	2	3	4	5
14.30,	13.80,	13.30,	12.80,	11.80,	10.50
6	7	8	8½.	etc.	
9.50,	8.50,	8.20,	7.50.		

Territie fine 3.30, grobe 2.90. Lana de óe peptenata de la fl. 100—108. cent. de Bácska fl. 87—94. Lana spelata p. fabrice 120—220 fl. — Porci, ung. 37½—38 cr. Serbesci 37. — Untura de porcu, prima cal. americana: fl. 38.50—39.50 marfa urbana fl. 41—42 fãra si 43 fl. pana 44 cu vasu cu totu. — Clisa (lardu) americ. 36.50,—37.50, marfa urb. fl. 37—38, affumata 39—41 fl. — Prune de Bosni'a pre Oct.—Nov. 16.50, serb. 15 fl. — Spiritu 59½, de trevere (torquila) 62½—63 cr. — Saharu, rafinatu 29¾,—29, melis 28½—27. Oleiu de rapitia 21½. — Pelli nelucrate, ung. prima cal. de vacca si bou 60—63, cent. — Pelli lucrate pana la 40 pdi 102—104 fl. De vacca de 11—13 pdi

140—155 fl. Pelli de callu 118—124, cal. inf. 105—110. — Saffianu 105—110 grelle de oi turcesci de 12—13 pdi 118—122 fl. — usiore de 9—10 pdi, 110—120—124 fl. Pelli de capra 165—175. Cent.

Recolta de estu-timpu. D'in reportulu Dlui Hainicu (insarcinatu de guvernulu cu adunarea datelorù) scotemu urmatorielu De la Timisor'a spre Versietiu statulu este bunu si devine si mai bunu de la Dett spre Versietiu. De la Timisiora spre Arad se arata buna recolta, care inse de la Arad spre Ciab'a scade, de aici se arata mai bunu si a nume de la Berinu spre Oroshãza.

Cãllile ferrate romane. Prin decisiune commune a adunarii gener. de la 2 jun. si a consiliului de inspect. precum si comitetului alessu de la 10 jul. statutulu se adausse cã supplementu §. 4. dupa ce pentru cladirea si terminarea cãlliloru feromane presidiulu este impoternicitu a tractã unu imprumutu prin emisiune obligatiuni ipotecari pre numele proprietiului, pana la summa nominala de 20,400,000 taleri si fundatu in capitalu si camete p' averea mobila si immobiliã d'in Romani'a asocietati pre langa speciale opignorare acestei-a si a nume cu aprobarea guvernului Romaniei relativu la emisiunea obligatiuniloru in Romani'a.

Concursu

Devenindu vacante postulu investiat rescu in Communu gr. cat. Maieru d'in districtulu Naseudului, prin acest'a se publicã concursu cu terminulu pana in 15. Augustu a. c. st. n. Emolumintele sunt urm. 200 v. a., cari se plãtescu din fondulu scolaru comunale in rate lunarie anticipative. — Cuartiru liberu si lemne de foc Doritorii de a occupã acestu postu au de documentã cã-au preparandi absoluti, cã sersivitu inca ca investiatori si sciu cantar besericesci. Documentele astfelu instruite se a se tramite la Senatulu scolastecur locu pana la terminulu susu amintitu, candu se va face alegerea.

De la Senatulu scol. locale gr. cat. Maieru, 8 Juliu 1874.

Vasilu Groze
presied.

Leonu Horg'a
notariu.

Invitare.

La Balulu ce se vatiene in sal'a scaldel de la Stoiceni la 2. (doue) Aug. an. in favorea si ajutorarea scolei principomane din Lapusiulu-Ung., la care sperã cã va participã tota inteligenti'a din Provincia din apropiare, precum si toti romanii p' tinitori scopuriloru filantropice romane atãtu mai vertosu, cã numai prin caldurã partinire a tatororù-a, potemu sperã inflorã acestei scole unice si de cea mai mare partantia in acesta parte a Transilvaniei, de presinte forte amenintata. Lapusiulu-rescu, 17. Juliu 1874.

In numele Comitotului arangetoriu.
Petru Cocolu
Dir. scoliu

Burs'a de Vienn'a, 21 Jul. 1874.

Metallice 5%	70
Imprumutulu nat. 5%	76
Sorti din 1860	108
Actiunile bancei	97
Actiunile instit. de creditu	233
Obligatiuni rurale ung.	76
„ „ Temisiane	73
„ „ Transilvane	73
„ „ Croato-slav.	78
Londonu	110
Argintu	104
Galbenu	50
Napoleon'dor	10

ALESSANDRU ROMAN

Propriet., edit. si red. respundiat